

Опитът на ДГС – гр. Сандански, в отглеждането на новосъздадени топови култури

Държавното горско стопанство в гр. Сандански – териториално поделение на ЮЗДП – Благоевград, е основано през 1929 година. Територията му е разположена главно върху югозападните склонове на Пирин, югоизточните – на Огражден и Малешевска планини. Горите в Стопанството попадат във водосбора на река Струма и нейните по-големи притоци. Общата горска площ е 22 604.2 ха, като голям процент – 70, са защитени зони, попадащи в екологичната мрежа „Натура 2000“. Лесистостта на горската територия е 50 % и тъй като обхваща голям диапазон от надморски височини – от 85 до 2585 м н.в., тук растат и се развиват различни горскодървесни видове. Така иглолистните заемат 8052.4 ха (44.3 %), сред които с най-голямо участие в залесената площ е белият бор, следван от черния бор и смърча. Сред широколистните насаждения високостъблените са 3226.4 ха (17 %), издънковите за превръщане – 4574 ха, или 25 %,

и 12.7 % са нискостъблените гори. Изключително богато е видовото разнообразие на широколистните гори. Букът заема 32.88 % от общата им площ, а след него се нареждат благун, габър, зимен и космат дъб, цер, явор, ясен, бяла тополя, келяв габър, черна елша, акация, липа, източен чинар, пърнар и много други, както и редица интродуцирани широколистни видове, сред които са и тополите – италианска и евро-американска, за които има подходящи месторастения.

Опитът, който искаме да ви споделим, е за топовите насаждения, на които в последните три години в ДГС – гр. Сандански, се отделя особено внимание предвид нарастващото им икономическо значение. Именно затова директорът на Стопанството инж. Симеон Ефремов – лесовъд с немалка практика и носител на приза „За цялостен лесовъдски принос“ за 2019 г., когато е директор на ДГС – Първомай, с удоволствие ни разказа и ни показа добрата практика, която се провежда.

Инж. Симеон Ефремов – директор на ДГС – гр. Сандански

Започнахме разговора с инж. Ефремов с това, че през последните години по-често се налага културите да се поливат, тъй като през горещите месеци нивата на река Струма и на подпочвените води в района силно спадат и съответно културите, оставени сами да си набавят влагата за растежа, нямат голям успех. За тазгодишното лято няма какво да говорим – цялата страна е обхваната от продължителни горещини, а за района на

гр. Сандански те традиционно са „по-по-най“. И отново се връщаме на задачата на лесоустроителя – да полага грижите за новосъздадените гори, не е просто учебнически текст, а практика.

РЕКОРДНИТЕ ЛЕТНИ ТЕМПЕРАТУРИ И ТОПОЛИТЕ

В най-горещите дни на юли нашата задача ни отведе в Държавното горско стопанство – гр. Сандански. Когато тръгнахме, температурата бе „скромните“ 40 градуса. Първият посетен обект се намира в ГСУ – Плоски, землището на с. Дамяница, където върху 39 дка през декември 2020 г. е създадена тополова култура, която днес е почти тригодишна. За залесяването е използван тополовият култивар *Populus x euroamericana I-214*. Залесено е с едногодишни фиданки със средна височина 2.5 – 3 метра. Наближавайки културата, дори отдалеч виждаме прекрасен резултат. Стройните редици тополи блестят със зелената си листна маса, стъблата са прави, стабилни, добре окастрени (сн. 1). За три години фиданките са увеличили височината си два пъти – в момента културата е със средна височина 6 м, и с целия си великолепен вид дава отговор на въпроса не само защо трябва да се грижим за всяко ново залесяване, но и как да го правим качествено.

Нищо не става от само себе си и никой резултат не е случаен в грижите на лесоустроителя за горите, които създава. Тези грижи трябва да са висококачествени, а как-

то разбрахме от разговора ни с работниците на обекта, иска се и много всеотдайност. Още в началото на пролетта фиданките се варосват, а на 2-ата и 3-ата година е извършено кастрене, като отрезите са намазани със специална овощарска замазка, за да се предотврати възможността малката тополова стъкленика (*Paranthrene tabaniformis tabaniformis*) да снася яйцата си върху тях (сн. 2 и 3). Трябва да се знае, че това насекомо е основен вредител за всички видове и клонове тополи, напа-

да ги във всички възрасти, като предпочита млади растения. В междуредията тревата се окосява периодично, но треволъкът, напояван и той от поливната система, избуява и премахването му е още едно задължение на работниците.

Грижите за фиданките продължават през цялата година – те се окопават, тревната растителност се окосява и се поливат периодично. Целта на нашето посещение е именно да видим как става поливането на културата. То се извършва чрез поливната систе-

ма. Теренът е равен и наблизо се намира водопровод, използван някога за напояване на земеделските площи и оранжериите и успял да остане невредим от създаването си през 1970 година. Към него успоредно на дигата на р. Струма е прекаран 1500 м тръбопровод, от който чрез спирателни кранове се включват шлангове, разположени през 20 м, с които културата се полива по гравитачен път. Нужният ефект се постига, когато се полива цялата площ.

Такава инсталация е дълготрайна инвестиция и може да се използва за следващите ротации. Разбираме, че нейното изграждане е осъществено сравнително лесно и с малък финансов ресурс. Директорът на ДГС – гр. Сандански, инж. Симеон Ефремов споделя, че направената инвестиция се е изплатила за една година, при 6 – 7-кратно поливане, защото всички дейности тук се извършват от работници и служители на Горското стопанство.

В околните открити площи животът под безмилостното слънце сякаш е спрял – ни звук, ни движение. А сред тополите се чува птича песен и дори вее на свежа прохлада. В обекта намираме горските надзиратели Радой Пасков, който работи в ДГС – гр. Сандански, вече 23 години, и Димитър Тольков, от 9 години в Стопанството. Термометърът вече е на 42 градуса, а те се усмихват, казват „всичко е окей“ и спокойно преместват гърлата на шланговете с живителната влага. Димитър междувременно обяснява, че една негова „подопечна“ тополя има нужда от 200 – 300 литра вода на поливане. И така 7 – 8 дена, малко „почивка“ за дръвчетата и всичко започва отново. Необходимо е, животоспасяващо дори в това жежко лято, когато температурите не падат под 40 градуса вече един месец. Затова горските стопани удвояват усилията си, за да запазят постигнатия дотук резултат. Правят го с удоволствие, обичат работата си

и както казват, вярват в ръководството на Стопанството.

Ако в този горещ юлски ден сте се намирали в уютен офис с климатик или у дома пред телевизора, по който дават апокалиптичните 40 – 44 градуса, трудно ще си представите как на тези температури навън работят много хора. Горските са едни от тях и едва ли не са свикнали „в студ и пек“ да са в гората. Наближаваме втората тополова култура, а летният ден ни се озъбва вече с 44-градусовата жега (сн. 4).

В същия ГСУ – Плоски, в землището на с. Вълково, се намира

втората тополова култура (сн. 5). Тя е 2-годишна, създадена също с Р. I-214 през пролетта на 2022 г. върху 24 декара. Въпреки че месторастенето е по-бедно, се вижда, че полаганите за фиданките грижи са отлични. Те също се състоят последователно в окопаване, окосяване на междуредията, окастряне и третиране на стъблата на фиданките с овощарската замазка и поливане. Тук поливането е организирано по друг начин – с три помпи, които черпят вода директно от река Струма.

Проточилите се маркучи – по същество пожарникарски шлангове, които са 20 на брой, или общо 400 м, разнасят водата из цялата площ. За да е ефикасно напояването на тези 24 декара, поливането продължава една седмица. Следващото поливане зависи от времето, което, както виждаме това лято, не е щедро на дъжд, но от все сърце раздава „огнени“ температури. За да се предотврати кражба на поливната система, след всяко ежедневно поливане помпите и шланговете се прибират. Инж. Ефремов отново ни обръща внимание на това, че за да бъде напояването качествено,

е необходимо да се полива цялата площ на културата, а не само чашките на всяка фиданка. Ефектът е в това, че влагата се задържа по-дълго (сн. 6, 7 и 8).

Някак си неподвластни на температурите и на този обект се оказват горският надзирател Николай Колев и работниците, които се движат из насаждението, заети със своите задачи. Усещаме се, че жегата мори не тях, а нас, които при тези сърцати хора сме за малко. А те ще останат тук дотогава, докато се налага, и няма да поглеждат към термометъра. Това е такова удоволствие да видиш всеотдайност и професионална работа в горите!

Какво бихме искали да добавим към видяното. Фиданките и за два-

та обекта са произведени от топови резници в горския разсадник „Микрево“ на Държавното горско стопанство – Струмяни. Разсадникът подsigурява основната част от тополовите фиданки и за другите териториални поделения на Юго-западното държавно предприятие – Благоевград.

По данни на Изпълнителната агенция по горите годишно около 6000 дка е залесяването с евро-американски тополи. Най-предпочитан за залесяване е тополовият култивар *Populus x euroamericana I-214*, с дял над 70 % от всички използвани клонове, защото е изключително бързорастящ и при подходящи условия дава голям прираст. Да, помним по-далечни времена, когато декарите, залесени с тополи, се измерваха най-малко с петцифрени числа. Но за днешните условия това също не е малко, стига да бъде направено качествено и с вярата, че колкото и да е трудно, е възможно и нужно. Лесовъдът никога не може да загърби мисията си на създател.

Ако имате добър опит и практика в лесовъдските дейности, готови сме да ги споделим пред колегията на страниците на списание „Гора“.

Светлана БЪНЗАРОВА
Д-р инж. Павел ПАВЛОВ
Снимки: Станислава КРУМОВА
и ДГС – гр. Сандански

*Горският надзирател
Николай Колев*

*Инж. Ефремов и Николай Колев
обсъждат развитието на фиданките*

